

Stejné, nebo odlišné právní dědictví? Právníci ze ZČU spolupracují s odborníky ze zemí V4

11.3.2025 - Vilém Knoll | Západočeská univerzita v Plzni

Práce mezinárodního výzkumného týmu nyní umožňuje zasadit fenomén práva socialistického období do kontextu společného dědictví právní kultury zemí Visegrádské skupiny.

Na projektu spolupracuje Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni (FPR ZČU), koordinátorem projektu je tým odborníků z Fakulty práva a veřejné správy Jagellonské univerzity v Krakově a podílejí se na něm také slovenští odborníci z Právnické fakulty Trnavské univerzity v Trnave a maďarští kolegové z Fakulty práva a politologie Univerzity v Szegedu.

Odborníci se věnují problematice právního dědictví období socialismu v zemích Visegrádské čtyřky. Zaměřují se zejména na období jeho nástupu po druhé světové válce. *„Některé změny v tehdejší legislativě byly natolik razantní, že vedly k přerušení kontinuity s předválečným právem a způsobily hluboké proměny v postavení jednotlivce. V řadě případů však ještě minimálně nějakou dobu zůstávala starší právní úprava zachována,“* uvedla Vendulka Valentová z FPR ZČU. Ve všech zúčastněných zemích sice tato úprava vycházela alespoň částečně v zásadě ze stejných – rakousko-uherských – kořenů, ale další vývoj šel různými cestami. A to i přesto, že ve všech případech po roce 1945 docházelo k silné sovětizaci jejich právních systémů.

„Přístup byl však rozdílný. Některé země šly například cestou zrušení a náhrady starých předpisů, jiné některé z nich – ač neužívané – ponechaly nadále v platnosti. Některé zásadní změny se ale odehrávaly také mimo právní úpravu či dokonce protiprávně. Byla to například řada zcela protiprávních postupů orgánů činných v trestním řízení uplatňovaná zejména v politických procesech, a to i na základě pokynů přidělených sovětských poradců, se kterými se modelově setkáváme nejen v zemích V4, ale v zásadě v celém východním bloku,“ připomněl koordinátor projektu za FPR ZČU Vilém Knoll.

Významným mezníkem řešení celého projektu se stala únorová konference uspořádaná v polském Krakově pod názvem *(Dis)continuity of Legal Systems in Czechoslovakia, Hungary and Poland after WWII: Difficult Heritage* v historických prostorách muzea Jagellonské univerzity. Na ní v sekcích zaměřených na právo a socialistický stát, justici, ekonomiku a společnost zazněla témata z oblasti práva ústavního, trestního, procesního, občanského, rodinného či zemědělského. Za Západočeskou univerzitu v Plzni vystoupili například Marián Byszowiec a Vilém Knoll s příspěvkem nazvaným *Socialistická zákonnost a zásahy do nezávislosti soudnictví v 50. letech 20. století*, ve kterém představili nejen protiprávní postupy v politických procesech, ale také zásahy státních orgánů naopak zamezující v trestním stíhání vybraných osob. Denisa Kotroušová a Jindřich Psutka představili *Dědické právo v kontextu změn v majetkovém a v rodinném právu*, Petr Dostalík uvedl příspěvek *Právní úprava akciových společností na úsvitu komunistického Československa* a Vendulka Valentová přispěla přednáškou pojmenovanou *Velká finanční loupež aneb československá měnová reforma v roce 1953 a její odraz v trestněprávním postihu účastníků plzeňských protestních akcí*, která má úzkou vazbu i k regionálním dějinám a reflektovala významné vystoupení obyvatel Plzně proti měnové reformě.

Na základě výzkumu odborníci dále zpracovali kolekci anglických překladů vybraných československých, maďarských a polských právních předpisů z období socialismu zpřístupněná v databázi IURA (<https://iura.uj.edu.pl>). Finálním výstupem pak bude série článků publikovaných v

časopise Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa (Cracow Studies of Constitutional and Legal History).

<https://info.zcu.cz/Stejne--nebo-odlisne-pravni-dedictvi--Pravnici-ze-ZCU-spolupracuji-s-odborniky-ze-zemi-V4-/clanek.jsp?id=7767>